

RESSENYES

ABRAMS, Sam (*et al.*); MAS LÓPEZ, Jordi (ed.)

L'haiku en llengua catalana

Santa Coloma de Queralt: Obrador Edèndum, 2014, 200 p.

ISBN 978-84-939169-9-2

La literatura japonesa és present al món literari català des de fa més d'un segle, i al llarg d'aquest temps han aparegut, a part de les traduccions, un bon nombre de creacions pròpies basades en formes literàries japoneses, entre les quals destaquen l'haiku i la tanka en l'àmbit de la poesia.

La tanka ja es va tractar al segon volum de la col·lecció «Escriny», subtitulada encertadament amb els mots «tradició i crítica», que sintetitzen tant la línia general de la col·lecció com la base d'aquest llibre. Aquest cinquè volum de la col·lecció és una compilació d'estudis d'experts i professionals de la literatura sobre aquesta altra forma cabdal de la poesia japonesa, l'haiku. Per mitjà d'aquests textos el lector s'adona de l'enriquiment cultural fruit de les interaccions entre diferents tradicions literàries. Els diversos treballs que integren aquest volum mostren els diferents graus d'adaptació o apropiació amb què s'ha conreat aquesta forma poètica, en alguns casos utilitzant-ne només la mètrica, en altres tenint en compte també aspectes de contingut de l'antecedent japonès clàssic, o de vegades s'analitzen també les variacions

que hi introdueix cada autor, que dota les seves obres de la singularitat pròpia d'una creació artística.

Les aportacions que formen aquest llibre es deriven de les ponències de la jornada «L'haiku en llengua catalana», que va aplegar tant experts del món acadèmic, com Mercè Altimir o Denise Boyer, com escriptors i traductors que coneixen aquest gènere des de la seva pròpia experiència, com Sam Abrams o Miquel DescLOT. Aquesta diversitat d'autors contribueix a la riquesa no només de contingut, sinó també estilística, del volum.

L'autor de cadascun dels articles, nou en total, tracta d'un tema molt concret des d'una perspectiva diferent, tot i que tenen en comú el fet que la majoria se centren en un o diversos autors d'haikus.

El primer article, de Mercè Altimir, es diferencia dels altres pel fet que no se centra en autors concrets, sinó que parla de la complexitat de traslladar l'haiku a una cultura i una literatura tan diferents de les d'origen. Analitza la innovació artística i la distinció, problemàtica i complexa, entre «traducció» i «transmissió», i ofereix una

reflexió molt interessant sobre l'haiku en la literatura catalana des del punt de vista de la psicoanàlisi.

A continuació Rosa Delor, que té una llarga trajectòria estudiant l'obra d'Espriu, parla de la influència del pensament budista en la poesia d'aquest escriptor i mostra amb exemples els conceptes clarament importats del budisme zen.

Els tres articles següents tracten d'autors clau en la nova entrada en escena de l'haiku a la literatura catalana cap al final dels anys setanta. Sam Abrams analitza el diàleg d'Agustí Bartra (autor d'*Haikus d'Arinsal*) amb el pensador Leszek Kolakowski; Francesc Parcerisas tracta del procés d'escriptura i de publicació del «Quadern de viatge, juny i juliol, 1978», de Josep Miquel Sobrer, que mostra el coneixement del diari de viatge de Bashô que hi havia ja en aquella època; Enric Balaguer assenyala la influència de l'estil literari de Bashô en les obres de Francesc Prat i Ponç Pons, dos autors que inclouen haikus en les seves obres, i no només utilitzen la forma de l'haiku, sinó que també reflecteixen en el contingut elements de l'haiku japonès clàssic com ara les referències a la natura, les estacions, etc.

Els quatre últims autors se centren en escriptors posteriors que han emprat l'haiku de maneres diferents. Abraham Mohino analitza els haikus de Felícia Fuster, que contradiu decididament la idea de Riba sobre la impossibilitat d'adoptar de l'haiku res més que la forma. Fuster aconsegueix una innovadora aproximació al model de l'haiku japonès recorrent a recursos sintàctics i tipogràfics, entre d'altres. Denise Boyer ofereix un llistat cronològic dels haikus de Miquel Martí i Pol, i en fa una anàlisi acurada en relació amb la resta de poesia de l'autor, a més d'intentar determinar-ne les característiques bàsiques i els models que podia haver seguit. L'article de Miquel Desclot presenta els haikus de Joana Raspall, deixeblla de Carles Riba, i com el títol indica («Joana Raspall, una autora oculta»), té l'objectiu de donar-la a conèixer i revin-

dicar-ne la qualitat, ben il·lustrada amb els haikus que ofereix com a exemple, i que inciten a llegir-ne més. Finalment, Sebastià Bonet analitza la distribució sintàctica del discurs en els haikus de tres autors contemporanis (Jordi Vintró, Lluís Urpinell i Iban L. Llop), n'inclou algun d'inèdit i en remarca les divergències amb el model de Riba, com en l'ús de la rima, que no és present tampoc en l'haiku japonès.

En resum, els objectius d'aquest llibre queden molt ben definits en el pròleg de Jordi Mas López: «tant destacar l'interès literari dels haikus escrits en les darreres dècades, i actualment, en llengua catalana, com revelar la complexitat intercultural que implica la incorporació d'una forma japonesa en la nostra literatura» (p. 12).

Aquest llibre és molt recomanable per a descobrir altres facetes de l'haiku diferents del clàssic japonès, com també de la literatura en llengua catalana, enriquida pel contacte amb la literatura japonesa, i entendre els processos que generen innovacions en els sistemes literaris. També ofereix al lector l'oportunitat d'aproximar-se a autors (o part de l'obra d'altres autors) encara poc coneguts malgrat el seu valor literari.

A més, és una lectura molt agradable perquè tots els autors dels articles tenen una llarga experiència en l'àmbit literari, sigui com a autors, traductors o crítics i estudiosos. Això es fa palès no només en la pulcritud que s'observa en l'estil dels articles, sinó també en l'estructura, que no és rígida i típica, sinó que s'adapta amb naturalitat als continguts de cada capítol, amb mostres de gran creativitat especialment al final dels articles. En comptes d'acabar amb unes conclusions de forma prefixada, més aviat presenten alguna reflexió o fins i tot algun poema que il·lustra o resumeix el que volen expressar.

Alba Serra-Vilella

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

